LITERARY ONOMASTICS: THEORETICAL GUIDELINES REGARDING THE ANTHROPONYMS IN THE ROMANIAN FAIRY TALES

Veronica Oneț

Technical University of Cluj-Napoca – Baia Mare Northern University Centre

Abstract:This communication aims to approach the theoretical aspects related to anthroponyms of the literary text, in this case, the fairy tale. We will investigate the status of literary name vs. nonliterary name within the universe of the discourse, demonstrating that fictional names evoke, suggest or may arouse many associations. In the fictional world of the fairy tale we meet mask-names that reveal and hide, at the same time, aspects connected to the life of the character. We will describe the anthroponyms functions and we will create a taxonomy of these names from the perspective of onomastics. The approach is interdisciplinary and the methods used refer to semiotic, pragmatic, onomastics analysis. The corpus is taken from Romanian fairy tales.

Keywords: literary onomastics, mask-name, function, fictional world, fairy tale.

1. Preliminarii

Onomastica literară reprezintă o ramură a onomasticii care teoretizează și analizează numele textual literar. Aceasta implică literatura, ca obiect al cercetării şi lingvistica, în ceea ce priveşte metoda de investigaţie.

Cuvântul *onomastică* provine din limba greacă *onoma, onomatos,* care semnifică „nume”, „onomastica fiind disciplina lingvistică al cărei obiect de studiu este originea, formarea şi evoluţia numelor proprii de persoane” (DŞL 2001: 359).

Termenul *literar* provine din latinescul *litteratura* – „literă scrisă”.

Mariana Istrate (2000: 10) defineşte onomastica literară „acea ramură a onomasticii care are ca obiect de cercetare numele proprii din operele literare, cu o metodă complexă de interpretare, în care se îmbină analiza lingvistică şi cea literar-artistică”. Astfel, studiul numelor proprii în literatură prevede o opoziţie necesară între literar şi neliterar, numele

BDD-V2079 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:16:01 UTC)

dobândind o nouă semnificaţie diferită de cea anterioară „transformându-se din *realonim* în *simbonim*" (Istrate 2000: 10).

Anna Danuta Fornalczyk (2010: 53) denumeşte onomastica literară „a linguistic discipline which aims at a complex characterization of onymical formations and seeks to specify determinants of each individual onomastic category, that is, to explain the origins of proper names, their linguistic structure and meanings they used to express or still express, the history and evolution of the naming system and its functioning in language and society".

O trăsătură importantă a onomasticii literare este caracterul ei interdisciplinar: sintetizează elemente ale istoriei, istoriei literare, ale stilisticii, ale psiholingvisticii etc..

1.2. Numele ficţional şi „lumile posibile"

Teoria *lumilor posibile* este abordată de mai mulţi teoreticieni şi este una controversată. În timp ce unii infirmă existenţa unei alte lumi (fie posibilă, fie paralelă), alţii susţin posibilitatea şi necesitatea existenţei unor lumi posibile. Deoarece referinţa[1] implică doar lucruri reale, nu este facil a demonstra că există entităţi reale în lumile ficţionale care nu au corespondent în lumea noastră. În acest sens nu numai discursul ficţional operează cu produse (obiecte, entităţi) inexistente în realitate, ci şi cel nonficţional care conţine termeni precum *unicorn, zână* care nu au referent în universul nostru.

Din perspectiva semanticii modale, Saul Kripke (2001: 61) este cel care a elaborat teoria lumilor posibile şi a structurat-o. Astfel, autorul menţionat mai sus identifică un set de lumi posibile, lumea reală şi o relaţie de accesibilitate între aceste lumi. Acelaşi teoretician pretinde că un astfel de univers nu trebuie să implice contradicţii[2].

Ştefan Oltean (2009: 79) afirmă că „lumile posibile sunt *circumstanţe alternative contrafactuale*, moduri diferite, dar posibile ale lumii", circumstanţele alternative vizând momente temporale distincte. Această nouă abordare permite ca domeniul referenţialităţii să înceteze de a mai fi identificat cu lumea reală, el lărgindu-se nelimitat şi cuprinzând „un număr *infinit de situaţii sau lumi*, în funcţie de care pot fi atribuite *valori semantice* nu numai termenilor referenţiali, ci şi expresiilor nonreferenţiale".

[1] Referinţa este „operaţia lingivstică prin care unui referent îi corespunde o expresie verbală" sau e „un act ce vizează un (o) obiect (entitate) determinat(ă) şi identificat(ă)" (Munteanu 2006: 43,44).
[2] Saul Kripke (2001: 91) opinează că „nu este adevărat că referinţa unui nume este determinată de către indicii unice identificatoare, proprietăţi unice satisfăcute de către referinţă şi care sunt cunoscute sau considerate a fi adevărate despre acea referinţă de către vorbitor. În primul rând, proprietăţile considerate de către vorbitor nu este nevoie să fie în mod unic specificatoare. În al doilea rând, chiar şi în cazul în care sunt, se poate ca ele să nu fie în mod unic adevărate despre referentul actual al utilizării vorbitorului, ci despre altceva sau despre nimic".

BDD-V2079 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:16:01 UTC)

În cadrul ficţiunii numele proprii sunt considerate *designatori nonrigizi* (*accidentali*) (vezi Oltean 2003: 74) care se referă la obiecte diferite în diferite lumi posibile şi reprezintă „abrevierea unei descripţii definite" (Munteanu 2006: 36).

În opinia lui Toma Pavel (1992: 88) ficţiunea se instaurează ca un joc „de-a ce-ar fi", în care cititorul se identifică cu personajul şi pierde mai mult sau mai puţin contactul cu lumea reală. Astfel, lumea creată în timpul jocului şi în care receptorul pătrunde captivat este o lume reală din această perspectivă[3].

Există două posibilităţi de abordare a ficţiunii: *o abordare externă,* care prevalează că numele ficţionale nu au denotaţii şi astfel, afirmaţiile ficţionale sunt false şi *o abordare internă,* aceasta promovând relaxarea limitelor dintre real şi imaginar, având ca scop „să propună modele care reprezintă înţelegerea ficţiunii de către cititor" (Pavel 1999: 25) şi nu să compare entităţi ficţionale cu echivalentele lor din realitate.

„In fiction, names need not proceed in discrete sequence from a single etymon: they can resolve multiple associations within an author's imagination and carry a surfeit of meaning" (Adams 2011: 32).

1.3. Modalităţi de „botezare" a personajelor literare de către autori

„The names evoke ancient mystical concepts, such as the belief that a fiven name contains prophetic information about its bearer's destiny, personality and out look on life" (Campagnone, Danesi 2012: 133).

În culturile timpurii cei care cunoşteau numele adevărat al unei zeităţi puteau câştiga putere asupra acesteia şi asupra altor zei. În acest sens autorii îşi botează personajele, fiind pe deplin conştienţi de rolul lor în poveste şi de impactul asupra cititorilor. Ei nu aleg numele la întâmplare, ci într-un mod conştient şi deliberat. „When author's of fiction choose names for their characters, they face quandaries similar to those of parents; and high levels of sense and/or serendipity are generally involved" (Black and Wilcox 2011: 151).

În timp ce numele reale dezvăluie date despre fiinţa care le poartă (gen, etnie, locul de naştere etc.), numele ficţionale revelează mai multe informaţii despre purtător, fiindcă autorul cunoaşte totul despre personajele sale. „People's real-life names can reveal quite a bit about them: gender (usually), rase / etnicity, time and sometimes place of birth, even some of the hopes, dreams, and attitudes of their parents. Names in fiction reveal more information

[3] „Cînd un grup de copii se joacă în nisip, ei strîng totodată bulgării de nisip – în lumea reală – şi îşi oferă unii altora cozonaci gustoşi în lumea lui 'de-a ce-ar fi' devenită reală în timpul jocului" (Pavel 1992: 90, 91).

BDD-V2079 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:16:01 UTC)

reliably because authors know the past, present, and future of their characters" (Black and Wilcox 2011: 156).

Unii autori încep prin a alege un nume, iar apoi construiesc un personaj în jurul lui. Ei doresc ca numele să se potrivească cu personalitatea actanţilor şi cu acţiunile lor. Pentru a oferi nume potrivite, scriitorii apleză la o varietate de surse. Astfel, unele nume au semnificaţie personală, acestea fiind legate de propriile cunoştinţe. Un mod insolit de a numi îl constituie crearea unor limbi noi (J.R.R. Tolkien în trilogia *Stăpânul inelelor*)[4].

Pentru unii maeştri ai scrisului procesul de găsire a numelor diferă, câteodată un personaj este uşor de numit, altădată e nevoie de multă muncă. Alţi autori numesc pentru început, oricum, pentru a putea crea actantul şi abia în final îi schimbă numele, dacă nu se potriveşte. Astfel, numele nu reprezintă un detaliu minor, „the names have to portray in a word who that character is" (Black and Wilcox 2011: 156).

„the act of naming or nicknaming as a way of reclaiming one's self and one's identity" (Lyles-Scott 2008: 23).

1.4. Numele propriu din basm – trăsături generale

În lumea fictivă a basmului[5], atât forma, respectiv structura antroponimelor, cât şi conţinutul semantic al acestora sunt diferite de cele ale numelor din viaţa reală.

Onomaturgul îşi numeşte personajele, fiind pe deplin conştient de rolul numelor în poveste şi de impactul asupra cititorului (e vizată latura pragmatică a discursului). În timp ce numele din lumea reală sunt orientate spre mediul în care funcţionează, „the names of fictional characters function as orientation signs in the fictiv world" (Bertills *apud* Black and Wilcox 2011: 153). „Dacă numele proprii din viaţa reală sunt în cele din urmă acceptate [...] drept mai mult sau mai puţin semne convenţionale, instituite prin practică socială, numele proprii din beletristică aparţin în esenţă simbolicului prin aceea că ele implică motivarea. Numele proprii din literatură sunt semne motivate" (Ignat 2009: 14). La nivelul textului literar, şi implicit, în basm, numele dobândesc o nouă semnificaţie, diferită de cea iniţială. Astfel, procesul denominativ la nivelul discursului fabulos devine unul simbolic, numirea realizându-se în conformitate cu preceptele lumii narate, într-un spaţiu şi într-un timp care nu sunt deteriorate de căderea în istorie, ci într-un loc unde realul şi fantasticul fuzionează. Dacă

[4] Autorul, fiind un bun cunoscător al limbilor germanice şi celtice, a putut lucra cu o multitudine de sunete şi structuri, iar când acestea i-au fost insuficiente a apelat la crearea unor limbi noi (vezi Black and Wilcox 2011: 153, Backer at al. 2014: 7).
[5] vezi *Lista basmelor investigate* la final.

BDD-V2079 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:16:01 UTC)

legătura dintre *semnificantul* şi *semnificatul* semnului lingvistic este una convenţională, arbitrară, nu acelaşi lucru putem afirma despre cele două laturi ale simbolului – *simbolizat* şi *simbolizant* – care sunt dependente una de cealaltă printr-o *motivare intratextuală* şi/sau *extratextuală*[6].

Multe nume literare provin din substantive comune ca rezultat al procesului de *onimizare*, care este un mod original de a crea numele proprii în basm. Diferenţa dintre numele propriu şi apelativ este adesea obscură, deoarece acceaşi formă a celor două concepte este utilizată să refere atât individual, cât şi generic. Procesul de onimizare ca sursă în basme revendică un nume primordial, un *pure names* sau *embryonic names* (Fornalczyk 2010: 61), care este constituit ca parte a naturii şi indică prezenţa unui arhetip (*Fata din Dafin, Tei-Legănat* (BP1) *etc.*). Astfel, întâlnim la nivelul discursului fabulos *structuri arhetipale*, adânc implementate în *subconştientul colectiv*. În timp ce *Făt-Frumos* (BC2) (sau corespondentul acestuia, *Ileana Cosânzeana*) este prototipul învingătorului, atribut sugerat şi de semantica numelui, *Jumătate-de-Om-Călare-pe-Jumătate-de-Iepure-Şchiop* (BP1) sau *Spânul* (BC4) trimit la un principiu universal malefic, chiar prin atributele fizice pe care le exprimă sensul numelor.

1.5. Funcţiile nominaţiei în basm

În comparaţie cu numele din viaţa reală, numele proprii din literatură au mult mai multe funcţii decât cea de identificare, ele sunt din punct de vedere semantic şi structural mai diverse. Relaţia nume-purtător este motivată, astfel încât numele literare sunt în general mai inovative şi structura lor este mult mai complicată decât a numelor din viaţa reală. Este imposibil de vorbit despre un set de funcţii stabile la nivelul denominaţiei din discursul fabulos, deoarece ierarhia lor este cu neputinţă de separat de textul în care apar.

Astfel, numirea în basm îndeplineşte următoarele funcţii (vezi Byjak 2005: 390, Debus 2005: 410, Fornalczyk 2010: 65):

– primare:
  a. funcţia *referenţială* cu rol de a identifica şi de a diferenţia personajele între ele prin nume (*Aleodor (BP1), Călin (BC1), Petru (BC6), Prâslea (BP6)*);
– secundare:

[6] Cristinel Munteanu (2012: 236) distinge două tipuri de motivări în opera literară, o *motivare intratextuală* – „când motivarea este oferită de către narator sau de către personaj” şi o *motivare extratextuală* – „în cazurile în care motivarea este intuită, descoperită de cititor sau oferită, deconspirată chiar de scriitor într-o anume împrejurare, într-un text autobiografic etc.”.

BDD-V2079 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:16:01 UTC)

b. funcţia *fantastică* creează noi înţelesuri şi introduce receptorul în *universul de discurs* (*Jumătate-de-Om-Călare-pe-Jumătate-de-Iepure-Şchiop, Statu-Palmă-Barbă-Cot)*;
c. funcţia *de localizare* situează numele într-un anumit timp şi într-un anumit spaţiu, urmărind o anumită regiune sau un nume tip pentru o anumită perioadă (*Aleodor, Pătru (BC6), Şperlă (BP8)*);
d. funcţia *de caracterizare* sau *semantică* – semantica numelui trimite la aspecte legate de gen, vârstă, personalitate, în acord cu sensul metaforic al numelui (*Făt-Frumos*, *Ileana cea Şireată*, *Lăptiţa*, *Prâslea*);
e. funcţia *aluzivă* dezvăluie caracterul arhetipal al numelor care sunt adânc implementate în subconştientul colectiv (*Făt-Frumos, Ileana Cosânzeana, Zmeul*);
f. funcţia *expresivă* explică atitudinea emoţională a autorului, exemplificată în special prin hipocoristice şi diminutive (*Costan (BC6), Floriţa (BC3), Măriuţa (BC5), Lăptiţa (BC6)*);
g. funcţia *evaluativ-axiologică* evocă evaluări, sentimente pozitive sau negative (*good names* vs. *bad names*) (*Aghiuţă, Făt-Frumos, Ileana Cosânzeana, Scaraoschi*);
h. funcţia *de camuflaj* – numele reprezintă instanţe mascate care ascund şi dezvăluie în acelaşi timp (*Câne-Porc (BP7),Gheonoaia, Talpa Iadului, Zgripsoroaica (BP6)*);
i. funcţia *socială* semnifică diferenţele ierarhice dintre indivizi, naţionalitatea, relaţiile umane dintre personaje (*Aleodor Împărat, Craiul, Împăratul Roşu (BC4), Verdeş Împărat (BC4)*);
j. funcţia *intertextuală* – nume consacrate pot fi întâlnite în mai multe basme (*Făt-Frumos, Ileana Cosânzeana, Sfânta Duminică, Zmeul*);
k. funcţia *paratextuală* – fiind situat în structuri paratextuale, numele devine o entitate globală a textului, oferindu-i-se şansa de-a exista în afara trăsăturilor semantice din a căror sumă este totuşi alcătuit (*Aleodor Împărat, Ileana cea Şireată, Şperlă Voinicul*).

1.6. Numele-mască în basm

Conceptul *limbă-mască* (*language mask*) „is seen here as a strategy, a powerful semantic-pragmatic tool that pretends, entertains and protects – thanks to its dual nature: on

BDD-V2079 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:16:01 UTC)

the one hand it conceals a given reality, but on the other hand it reveals it, profiling the content" (Biela-Wolończiej 2012: 46). Măştile limbii sunt produse lingvistice folosite pentru a masca concepte controversate, dificile, taboo. În lingvistică termenul *mască* se referă la forme variate de manipulare, în special prin eufemism (masca protectivă cu intenţii rele). O mască în limbă este „a type of a sign [...] where the signified is intentionally profiled [...] depending on the perspective and will of the user. Certain aspects (elements) of meaning are concealed, while other ones are selected to be revealed or stressed in the signifier" (Biela-Wolończiej 2012: 49).

Numele mască este de asemenea un semn care poate ascunde şi tăinui în acelaşi timp anumite lucruri legate de personaj. El poate modifica aspectul axiologic al conţinutului, astfel încât un nume cu valoare negativă să fie prezentat ca pozitiv (*Spânul*). „Used as name of characters, masks, may modify the axiological charge (valuing) of the character, by highlighting a given aspect of his or her behaviour" (Fornalzyk 2012: 274).

Unele *nume-mască* dezvăluie semnificaţia-ţintă prin însăşi structura lor semantică şi stilistică (*Gerilă, Setilă, Tei-Legănat*), pe când altele îl tăinuiesc (*Aleodor, Calimendru (BP3), Harap-Alb (BC4)*). Uneori există o neconcordanţă între *numele-mască* şi trăsăturile de caracter ale personajului (*Bulimandră (BP2), Călin-Nebunul, Şperlă*). Altfel spus, există o discontinuitate între aspectul lingvistic şi conţinutul semantic al numelor, acestea încărcându-se cu valori conotative, expresive, prin adoptarea repectivului mecanism de formare (vezi Istrate 2000: 34).

Aleksandra Biela-Wolończiej (2012: 51, 52) propune o tipologie funcţională a măştilor în limbă şi în cultură şi prototipurile lor în lumea fizică. Aceste tipuri şi prototipuri, pe care le vom plia pe numele din basm, sunt:

- *gas mask* (masca de gaz) – masca protectivă cu intenţii bune, având funcţie de ocrotire (*Craiul, Sfânta Duminică (BC4), Sfânta Vineri (BC4)*);
- *thief mask* (masca hoţ) şi *wolf in a sheep's skin* (lupul în piele de oaie) – masca protectivă cu intenţii rele, având funcţia de a trişa (*Muma Zmeului, Spânul, Talpa Iadului*);
- *măşti duale* – cu dublă intenţie, fie pozitivă, fie negativă, în funcţie de circumstanţă (*Sfarmă-Piatră (BP9), Strâmbă-Lemne (BP9), Zgripsoroaica*);
- *social mask* – cu funcţie de a tăinui posibilităţile de obedienţă a normelor şi cutumelor sociale (*Scaraoschi, Spânul*);

BDD-V2079 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:16:01 UTC)

– *mediating mask* (masca-mediator) sau *ritual mask* – permite ca un spirit invizibil sau un concept abstract să devină accesibil fizic, *express the inexpressible* (*Câne-Porc, Craiul, Harap-Alb, Jumătate-de-Om-Călare-pe-Jumătate-de-Iepure-Şchiop*);
– *depicting masks* sau *death mask* vs. *life mask* – copiază realitatea (*Făt-Frumos, Ileana Cosânzeana* – întruchipări ale frumuseţii şi ale tinereţii, măşti ale vieţii, *Spânul, Zmeul* – întruchipări ale diavolului, ale urâtului, măşti ale morţii).

La nivelul limbii aceste nume-mască sunt reliefate cu ajutorul tropilor (alegorie, antiteză, antonomază, eufemism, hiperbolă, litotă, metonimie, oximoron, paralelism).

1.7. O tipologie a numelor literare din basm

Orice nume întâlnite în textele literare trebuie să fie înţelese ca nume literare, „irrespective of whether it (a) refers to people, places or material objets, (b) has been extracted from the real name inventory of a speech community or created by the writer, (c) denoted fictive characters locations or objects, or refers to an actually existing name bearer" (Nicolaisen 2011: 54).

S-au creat varii tipologii ale personajelor din basm în funcţie de anumite reguli de funcţionare[7], acest lucru implicând şi o taxonomie a numelor acestor actanţi ai textului literar.

Mariana Istrate (2000: 47) distinge trei categorii de nume ale personajelor literare, *nume reperabile* – nume de personaje care în opera ficţională posedă un semn identificator, nediferenţiat de acela al indivizilor din realitatea istoric verificabilă, *nume atestate*, preexistente în limbă şi care sunt întâlnite în nomenclaturi şi *nume inventate*, create de autor. Ultimele două categorii pot fi identificate şi în basm, astfel *Aleodor, Călin, Ileana, Petru* sunt *nume atestate* utilizate în discursul fabulos. Cu toate acestea basmul uzează de *nume inventate*, plăsmuite de scriitor, deoarece „this creation of new names would be particularly likely when authors created fantasy or science fiction–inventing names that supposedly come from a created language or a different world" (Baker et al. 2014: 6).

Mihai Ignat (2009: 270) opinează că numele se clasifică după anumite criterii, *formal, semantic, stilistic*, dar şi în funcţie de raportul nume – text. Din punct de vedere formal numele sunt definite: *nume întregi, nume care apar numai ca iniţială* şi *nume absente*. În discursul fabulos sunt reperate nume *întregi* (*Aleodor Împărat, Ileana Simziana, George cel*

[7] Gheorghe Vrabie (1975: 44-47) propune următoarea tipologie: *senex* – reprezentând regula pasivă (împăratul, moşneagul, baba, fraţii mai mari etc.), *virilis-virilia* – reprezentând regula activă (eroul sau corespondentul feminin al acestuia), *actanţi* – reprezentând regula confidenţei, această categorie cuprinzând *auxilia, confidenţi, adjuvanţi*, *opozanţii*– reprezentând regula opoziţiei (balaurii, fraţii perfizi, mamele viclene, monstruozităţi, zmeii). V.I. Propp (1970: 85) distinge şapte tipuri de personaje: *ajutorul, donatorul, eroul, falsul erou, fata de împărat, răufăcătorul, trimiţătorul*.

BDD-V2079 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:16:01 UTC)

Viteaz etc.), dar şi *nume absente*, adică nume formate de la apelative prin antonomază (*balauri, zmei, zâne*).

Fornalczyk (2010: 65) şi Dimitrova-Todorova (2005: 426-427) menţionează că numele literare pot fi clasificate după anumite tendinţe de bază ale genului literar sau ale tipului de literatură. Acestă tipologie a numelor poate fi pliată şi pe basm. Astfel se identifică:

- *nume realiste* – nume create de autor în conformitate cu tiparele numirii autentice, dar care pot exista sau nu în realitate (*Aleodor, Calimendru, Călin, George, Ileana*);
- *nume expresive* – hipocoristicele şi diminutivele (*Costan, Floriţa, Lăptiţa,*);
- *nume etimologice* – uneori numele sunt *opace* (*Calimendru, Cosânzeana*), sensul lor nefiind descifrat. Dar „numele sunt opace doar pentru vorbitorii de rând, deoarece, ele au o semnificaţie clară în limba de origine” (Felecan 2011: 40). Alteori, numele sunt *transparente*, în special cele care provin prin antonomază de la substantive comune (*Făt-Frumos, Greuceanu, Zâna Munţilor, Zâna Zânelor*).
- *nume semantice* – nume care din punct de vedere semantic au un înţeles (*Harap-Alb, Prâslea, Şperlă*);
- *nume grotesc-ludice* – sunt nume care dezvăluie prin eufemism întruchipări ale diavolului (*Jumătate-de-Om-Călare-pe-Jumătate-de-Iepure-Şchiop, Scaraoschi, Talpa-Iadului* etc.) sau nume formate printr-un joc de cuvinte, calambur (*Căpăţână-de-Cal-într-un-Picior-de-Găină, Stan-Ghindă-Barbaiop-Călare-pe-o-Jumătate-de-Iepure-Şchiop*);
- *nume fantastice* – nume create, plăsmuite de autor (*Gerilă, Ochilă, Sfarmă-Piatră, Strâmbă-Lemne, Zgripţoroaica* etc.);
- *nume pseudoonomastice* – eponimele (deonomastice şi deonime) formate prin antonomază (*Afin, Busuioc, Dafin, Musuioc*).

Concluzii

Ca urmare a celor prezentate anterior, constatăm că numele în basm este condiţionat, în primul rând de caracterul fictiv aparţinând domeniului fantastic al personajelor. Astfel, numele fictiv îşi găseşte locul în lumile posibile pe care le recreează perpetuu cititorul prin actualizarea naraţiunii.

Denominaţia în basm îndeplineşte multiple funcţii, pe lângă cea referenţială, de identificare, întâlnim funcţia aluzivă, de camuflaj, evaluativ-axiologică, expresivă,

BDD-V2079 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:16:01 UTC)

intertextuală, de localizare, semantică, paratextuală. Aceste funcţii nu prezintă stabilitate, ele modificându-se conform unor cutume sociale sau doleanţelor autorului.

Numele în basm devin *instanţe mascate* cu rol, în general, de protecţie, fie cu intenţii bune, fie cu intenţii ascunse. Astfel, în discursul fabulos numele pot fi etimologice, expresive, fantastice, grotesc-ludice, pseudoonomastice, realiste, semantice şi se constituie ca semne care îşi poartă în sine propria identitate. „Names are polyfonic [...] they are part of a common onomastic inventory and, once taken from it, they convey characteristics that belong to name bearers over time and space" (Felecan, D. 2013: 226).

Lista basmelor analizate

„Aleodor Împărat", în Ispirescu (ed.) 2010: 208. vol. X = BP1;
„Bulimandră și Mândra Lumei", în Marian (ed.) 2010: 185 = BP2;
„Calimendru", în Marian (ed.) 2010: 92 = BP3;
„Călin Nebunul", în Eminescu 2009: 36 = BC1;
„Făt-Frumos din lacrimă", în Eminescu 2009: 5 = BC2;
„Floriţa din codru", în Slavici 2010: 57. vol. VIII = BC3;
„Greuceanu", în Ispirescu (ed.) 2010: 208. vol. X = BP4;
„Harap Alb", în Creangă 2008: 50 = BC4;
„Levizioara și Mugurel", în Oprișan (ed.) 2005: 46 (vol. I) = BP5;
„Prâslea cel voinic și merele de aur", în Ispirescu (ed.) 2010: 58. vol. X = BP6;
„Puterile împăratului", în Bilțiu (ed.) 2002: 288 = BP7;
„Stăncuța și Măriuța sau Cruce , Cruciulița mea", în Slavici 2010: 98. vol. VIII = BC5;
„Șperlă Voinicul", în Marian (ed.) 2010: 235 = BP8;
„Tei-Legănat", în Bărbulescu (ed.) 1966: 68 = BP9;
„Zâna Zorilor", în Slavici, 2010: 36. vol. VIII = BC6.

unde:
BC= basme culte
1= basmul la care se face referință
BP=basme populare
1= basmul la care se face referință

BDD-V2079 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:16:01 UTC)

Surse

Bărbulescu, C. (ed). 1966. *Basme populare.* București: Editura Tineretului.

Bilțiu, P. și M. Bilțiu. 2002. *Basme, povești, povestiri, snoave și poezii populare din zona Codrului.* Cluj-Napoca: Editura Dacia.

Creangă, I. 2008. *Povești.* Chișinău: Editura Pontos.

Eminescu, M. 2009. *Basme.* București: Editura Tedit F2H.

Florea Marian, S. 2010. *Basmele românilor.* București: Jurnalul Național.

Ispirescu, P. (ed.). *Basmele românilor.* 2010. București: Editura Curtea Veche.

Oprișan, I. 2005. *Basme fantastice românești.* București: Editura Vestala.

Slavici, I. 2010. *Basmele românilor.* București: Jurnalul Național.

Bibliografie

Adam, Michael, 2011, Cratchit: The Etymology, *Journal of Literary Onomastics* 1 (3), p. 30-52.

Baker et al., Wendy, 2014, Naming Practices in J.R.R. Tolkien's Invented Languages, *Journal of Literary Onomastics* 3 (1), p. 7-23.

Bertills, Yvone, 2003, *Beyond identification: proper name's in children's literature*, Abo Finland: Abo Akademi University Press.

Bidu Vrânceanu, Angela, Cristina Călărașu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaș, Gabriela Pană Dindelegan, 2005, *Dicționar de științe ale limbii* (DȘL), București: Editura Nemira.

Biela-Wolońciej, Aleksandra, 2012, Language mask as a tool for linguistic analyses, in Proceedings the First Central European Conferencein Linguistics for Postgraduate Students, Balázs Surányi, Diána Varga (Eds.), Budapesta: Pázmany Peter Catholic University, p. 46-58.

Black, Sharon and Brad Wilcox, 2011, Sense and Serendipity: Some Ways Fiction Writers Choose Character Names, *Names. A Journal of Onomastics* 59 (3), p. 152-163.

Byjak, Natalia, 2005, Besonderheiten der Wiedergabe der ükrainischen literarischen Namen in den deutschsprachigen Übersetzungen, in Proceedings of the 2ist International Congress of Onomastic Sciences, Eva Brylla and Mats Wahlberg (Eds.) in collaboration with Vibeke Dalberg & W.F.H. Nicolaisen, Uppsala: Språk-och folkminnesinstitutet, p. 389-397.

Compagnone, Vanessa și Marcel Danesi, 2012, Mithic and Occultist Naming Strategies in Harry Potter, *Names. A Journal of Onomastics,* 60 (3), p. 127-134.

BDD-V2079 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:16:01 UTC)

Debus, Friedhelm, 2005, Literarische Onomastik, in Proceedings of the 2ist International Congress of Onomastic Sciences, Eva Brylla and Mats Wahlberg (Eds.) in collaboration with Vibeke Dalberg & W.F.H. Nicolaisen, Uppsala: Språk-och folkminnesinstitutet, p. 408-414.

Kripke, Saul, 2001, *Numire și necesitate*, traducere de Mircea Dumitru, București: Editura All Educațional.

Felecan, Daiana, 2013, Mediated Naming: The case of Unconventional Anthroponyms (UA), *Names. A Journal of Onomastics* 61 (4): 219-229.

Felecan, Oliviu, 2013, *Un excurs onomastic în spațiul public românesc actual*, Cluj-Napoca: Editura Mega, Editura Argonaut.

Fornalczyk, Anna Danuta, 2010, *Translating anthroponyms as exemplified by selected works of English children's literature in their Polish version*, Lodz-Warszawa: SWSPIZ.

Fornalczyk, Anna Danuta, Aleksandra Biela-Wołońciej, 2012, Good names and bad names: the axilogical aspect of literary proper names – a cognitiv approach, în *Name and Naming: synchronic and diachronic perspectives*, O. Felecan (Eds.), 269-218, Cambrige Scholars Publishing.

Ignat, Mihai, 2009, *Onomastica în romanul românesc* (*Studiu monografic*), Brașov: Editura Universității „Transilvania”, 2009.

Istrate, Mariana, 2000, *Numele propriu în textul narativ. Aspecte ale onomasticii literare*, Cluj-Napoca: Editura Napoca Star.

Munteanu, Cristinel, 2012, *Lingvistica integrală coșeriană. Teorie, aplicații și interviuri*, Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.

Munteanu, Mihaela, 2006, *Semantica textului și problema referinței nominale*, Cluj-Napoca: Editura Accent.

Nicolaisen, W.F.H., 2011, Eve's Neighborhood: Fictionalized Factual Place Names in an Off-Campus Novel, *Journal of Literary Onomastics,* vol.1, art. 4, p. 52-59.

Oltean, Ștefan, 2009, *Lumi posibile și realități ficționale*, în „Dacoromania”, XIV, nr. 1, Cluj-Napoca, p. 77-89.

Oltean, Ștefan, 2003, *Lumile posibile în structurile limbajului*, Cluj-Napoca: Editura Echinox.

Pavel, Toma, 1992, *Lumi ficționale*, traducere de Maria Mociornță, prefață de Paul Cornea, București: Editura Minerva.

Robinson, Christopher L., 2010, Teratonymy: The Weird and Monstrous Names of HP Lovercraft, *Names. A Journal of Onomastics* 58 (3), p.127.138.

BDD-V2079 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:16:01 UTC)